

Nr 218.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 11 juni 1920 (nr 277) angående försäljning av odenaturerad sprit, framställd ur avfallslut vid sulfitecellulosatillverkning; given Stockholms slott den 13 mars 1925.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 11 juni 1920 (nr 277) angående försäljning av odenaturerad sprit, framställd ur avfallslut vid sulfitecellulosatillverkning.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Förslag

till

förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 11 juni 1920 (nr 277) angående försäljning av odenaturerad sprit, framställd ur avfallslut vid sulfitcellulosatillverkning.

Häri genom förordnas, att förordningen den 11 juni 1920 angående försäljning av odenaturerad sprit, framställd ur avfallslut vid sulfitcellulosatillverkning, vilken gäller till och med den 30 september 1925, skall äga fortsatt tillämpning tillsvidare till och med den 30 september 1930; dock att 4 § i förordningen från och med den 1 oktober 1925 skall hava följande ändrade lydelse:

4 §.

I övrigt skola bestämmelserna i 29, 31, 32 och 33 §§ i förordningen angående handel med skattefri sprit i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 mars 1925.*

Närvarande:

Statsministern SANDLER, statsråden OLSSON, NOTHIN, HANSSON, LINDERS, LARSSON,
WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

T. f. chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler fråga om fortsatt tillämpning av gällande bestämmelser rörande försäljning till reningsverk av sulfitsprit för, bland annat, förtäringssändamål.

Föredraganden anför:

»Vid tillverkning av brännvin, vare sig till förtäring eller för andra ändamål, användes i Sverige ännu vid början av 1900-talet såsom råämnen uteslutande säd, potatis, melass, betor eller andra jordfrukter m. m. dylikt. Tillverkningen bedrevs vid jordbruksbrännerier och pressjästfabriker. Under 1900-talets första årtionde började emellertid tekniken inrikta sig på tillgodogörande för brännvinstillverkning av den avfallslut, som uppstod vid sulfitscellulosafabrikerna. Praktiska försök i stor skala under år 1909 vid en sulfitsprittfabrik erhöilo ett gynnsamt förlopp, och denna första fabrik följdes under de närmaste åren av ytterligare ett par sådana. I det hela infriades dock icke förväntningarna om en snabb utveckling av sulfitsprittindustrien, och fråga uppkom snart om de åtgärder, som lämpligen kunde från statens sida vidtagas för främjande av denna industri. I en den 21 april 1915 avgiven teknisk-ekonomisk utredning angående sulfitsprittillverkningen¹ förordade kommerskollegium, att statliga åtgärder i sådant syfte i huvudsak borde gå ut på att såtillvida förekomma konkurrens mellan sulfitsprittfabrikerna och potatisbrännerierna, att tillverkningen och försäljningen av denaturerad sprit för motordrift och andra tekniska ändamål, så långt möjligt, förbehölles åt de förra, under det att tillverkningen av förtäringssprit avsåges för de senare. Denna ståndpunkt intogs jämväl i senare förslag beträffande reglering av sulfitsprittens användning. Den återfanns sålunda i nykterhetskommitténs den 31 januari 1916 dagtecknade betänkande med förslag till förordning angående tillhandahållande av skattefri sprit samt alkoholhaltiga varor för andra ändamål än förtäring m. m. samt i kontrollstyrelsens den 5 mars 1917 dagtecknade utlåtande med förslag till förordningar angående skattefri sprit samt vissa alkoholhaltiga preparat m. m. I ett den 27 augusti 1917

Historik.

¹ Kungl. kommerskollegii utredning angående åtgärder för främjande av sulfitsprittillverkningen, verkställd med biträde av tillkallade sakkunniga. Stockholm 1916.

avgivet utlåtande över nämnda betänkanden och sulfitspritfrågan i allmänhet avstyrkte kommerskollegium de däri tillika framkomna förslagen om monopollagstiftning på detta område samt vidhöll i övrigt sin i omförmälda utredning intagna ståndpunkt i huvudfrågan. I förordning den 25 september 1917 (nr 669) om vissa ändringar i förordningen den 10 oktober 1890 (nr 56 sid. 3) angående denaturering av brännvin följdes, såvitt nu är i fråga, väsentligen den av kommerskollegium angivna grundsatsen. Jämväl förordningen den 1 juli 1918 (nr 508) angående handel med skattefri sprit byggde på samma grundsats.¹

Med hänsyn till i främsta rummet nödvändigheten att för livsmedels- och foderförsörjningen reservera tillgänglig spannmål och potatis underkastades brännvinstillverkningen under tillverkningsåren 1914/15—1919/20 starka begränsningar, vilka dock i det stora hela icke drabbade brännvinstillverkning i sammanhang med pressjästberedning eller sulfitecellulosatillverkning. På grund av avspärningen från utlandet under större delen av samma tid och särskilt svårigheterna att erhålla tillräckliga mängder bensin till skäliga priser stimulerades i hög grad sulfitindustrien att i forcerat tempo bygga spritfabriker. Sålunda blevo icke mindre än åtta nya sulfitspritfabriker färdiga under år 1918 samt tre sådana fabriker under år 1919.

Vid ingången av år 1919 förefanns brist å brännvin för förtäringssändamål. I anledning härav föranstaltades om undersökningar, huruvida icke renad sulfitsprit (i beskattad form) skulle kunna användas inom vissa av de områden, som dittills varit förbehållna brännvin, framställt vid jordbruksbrännerier och pressjästfabriker. Ungefär samtidigt minskades efterfrågan på sulfitsprit för tekniska ändamål högst betydligt genom den ånyo igångsatta importen av brännolja. Sedan Kungl. Maj:t till 1919 års riksdag framlagt förslag till förordningar, i syfte att sulfitspriten måtte (i beskattad form) komma till användning för vetenskapliga, medicinska, farmaceutiska, tekniska, industriella eller likartade ändamål, beslöt riksdagen på hemställan av bevillningsutskottet, efter det motion härom väckts inom första kammaren, att på det sätt utvidga Kungl. Maj:ts förslag, att den beskattade sulfitspriten skulle få användas även för förtäringssändamål. Enligt riksdagens beslut skulle emellertid lagstiftningen gälla allenast till utgången av juni månad år 1920, då det ansågs erforderligt, att utredning föranstaltades om de med sulfitsprits användande till förtäringssändamål sammanhängande spörsmål.² Samtidigt anhöll riksdagen om utarbetande och framläggande av förslag till ny brännvinstillverkningsförordning.³ Författningar i ämnet utfärdades den 6 juni 1919 (nr 309—311).

¹ Se sammanfattande redogörelse i Kungl. Maj:ts proposition 1918: 323 ävensom Kommersiella meddelanden 1917 nr 18 sid. 874 ff.

² Kungl. Maj:ts proposition nr 365; motion I: 172; bevillningsutskottets betänkande nr 34; riksdagens skrivelse nr 175.

³ Betänkande avgivet av kontrollstyrelsen den 19 december 1922 (Statens offentliga utredningar 1923: 28).

I samband med anmälan i statsråd den 6 juni 1919 av riksdagens berörda beslut anförde chefen för finansdepartementet bland annat: Huvudpunkten i den av riksdagen begärda utredningen vore frågan om på vad sätt framställning av brännvin framdeles skulle få bedrivas. Härvid borde beaktas å ena sidan, huruvida avsättningsmöjligheter för sulfitsprit komme att förefinnas, därest brännvinstillverkning ur potatis m. fl. jordbruksprodukter framdeles bleve i större eller mindre utsträckning tillåten, och å den andra sidan, huruledes, efter ett förbud mot eller en kvantitetsbegränsning av tillverkningen ur dylika produkter, andra avsättningsmöjligheter måtte kunna beredas för det i vissa landsdelar uppkommande överskott å potatis och andra tidigare som råvaror för brännvinstillverkning producerade jordbruksalster. Därest utredningen ledde till någon mera djupgående förändring av gällande förordning angående tillverkning av brännvin, syntes efter avslutandet av utredningsarbetet uppkomma fråga, om ej lagstiftningen på förevarande område även i andra delar borde undergå revision.

Utredningen anförtroddes åt sakkunniga, vilka den 6 februari 1920 avgåvo principbetänkande i ämnet ävensom förslag till förordning angående provisorisk reglering intill den 1 oktober 1921 av tillverkningen av brännvin vid andra brännerier än sådana, som tillverkade brännvin i sammanhang med pressjästberedning.¹ Av potatis jämte oundgängligen erforderligt grönmalt skulle enligt detta förslag under ett tillverkningsår få tillverkas högst 10 miljoner liter brännvin av normalstyrka, och dylik tillverkning skulle endast få bedrivas vid jordbruksbrännerier i egentlig mening enligt av Konungen meddelade föreskrifter. Dessutom skulle brännvin få framställas ur avfallslut från sulfitecellulosatillverkning, för försäljning till reningsändamål under de villkor och till den myckenhet, som Konungen bestämde. Såsom nödvändiga förutsättningar för förslaget uppställde de sakkunniga tillika följande principer: 1:o att brännvinstillverkningen av jordbruksprodukter successivt inskränktes i riktning mot en framtida fullständig avveckling av densamma; 2:o att tillstånd att tillverka brännvin i framtiden beviljades sulfitsprittfabrikerna endast genom kortvariga koncessioner och under klart framhållande av att, därest sedermera åtgärder vidtoges, vilka medförde en inskränkning i konsumtionen eller tillverkningen av sprit, detta icke komme att berättiga sulfitspritindustrien till gottgörelse i vad form det vara kunde; samt 3:o att vid prissättningen å sulfitspriten borde tillses, att alltjämt samma pris bestämdes för den sprit, som sedermera renades till förtäring, som för annan odenaturerad sulfitsprit.

I huvudsaklig anslutning till de sakkunnigas betänkande och förslag framlades till 1920 års riksdag proposition i ämnet (nr 348). — I utlåtande nr 30 över propositionen jämte väckta motioner (I: 266 och II: 382) om avslag å propositionen, i vad den avsåg provisorisk reglering av brännvinstillverkningen, yttrade bevillningsutskottet, att något principuttalande beträffande avvecklingen av brännvinstillverkningen av jordbruksprodukter icke borde göras,

¹ De sakkunnigas betänkande är fogat såsom bilaga till Kungl. Maj:ts proposition 1920: 348.

innan resultatet av den fortsatta utredningen föreläge. Utskottet vore icke övertygat om lämpligheten av kortvariga koncessionstider. Frågan om framtida ersättningsrätt för sulfitspritbrännerier borde bedömas med hänsyn till den monopolliknande ställning dessa brännerier, tack vare statens ingripande, komme att erhålla. Något ersättningskrav borde icke kunna ifrågakomma, så snart det endast gällde statsätgärder, som medförde minskad användning av sprit inom landet, vare sig för förtäring eller för tekniska behov. I andra fall, t. ex. om staten skulle förbjuda export eller tillverkning över huvud taget, borde åter rätt till gottgörelse icke vara aprioriskt utesluten. Någon för all framtid gällande prissättningsprincip syntes icke böra fastslås. Beträffande sulfitsprits användbarhet för förtäringssändamål förefölle det utskottet — trots sakkunnigas vittnesbörd och vederbörligen utövad kontroll — som en brist, att medicinalstyrelsen, såsom den officiella auktoriteten på området, icke beretts tillfälle att yttra sig i ärendet. Smakfrågan finge jämväl tillmätas betydelse. Berättigade hänsyn syntes påkalla, att saluhållandet av de olika slagen av brännvin ägde rum under sådana former, att förväxling dem emellan förekommes, detta finge nu ske genom tydligt skiljaktiga etiketter eller på annat sätt. — Riksdagen godkände icke Kungl. Maj:ts berörda proposition, i vad den avsåg reglering av brännvinstillverkningen vid olika slags brännerier, utan antog allenast de författningsförslag, som avsågo att bestämma formerna för försäljning till reningsverk av sulfitsprit för förtäringssändamål m. m. (skrivelse nr 256).

Författningar i ämnet utfärdades den 11 juni 1920 (nr 277—279). Enligt förordningen (nr 277) angående försäljning av odenaturerad sprit, framställd ur avfallslut vid sulfitecellulosatillverkning, må partihandlare med skattefri sprit under de villkor och till den myckenhet, som Konungen bestämmer, för reningsändamål försälja dylik sprit, därvid partihandlaren påföres brännvinstillverkningsskatten; förordningen innefattar därjämte straffbestämmelser m. m. Genom förordningen den 11 juni 1920 (nr 278) har i 12 § 5 mom. av brännvinstillverkningsförordningen intagits erinran om denna beskattning. Av tillämpningsföreskrifterna i ämnet, vilka innefattas i kungörelsen den 11 juni 1920 (nr 279), bör nämnas, att det renade sulfitbrännvinet icke må försäljas från reningsverket, med mindre kontrollstyrelsen efter verkställda prov funnit brännvinet hava den renhetsgrad, att det utan våda kan tillhandahållas för förbrukning.

Giltighetstiden för omförmälda författningar utgår den 30 september 1925.

Efter framställning av 1923 års riksdag om utredning rörande sulfitsprits utnyttjande som motorbränsle förelades sistlidet års riksdag, genom proposition nr 193, författningsförslag av innebörd, att för användning till motordrift skulle få försäljas på visst sätt denaturerad sprit, s. k. motorsprit, utan iakttagande av de i förordningen angående handel med skattefri sprit givna restriktiva försäljningsbestämmelserna. Riks-

dagen biföll berörda proposition (skrivelse nr 166), och författningar i ämnet utfärdades den 23 maj 1924 (nr 123—125). Samma riksdag beslöt ock i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om särskild skatt å bensin enahanda beskattning jämväl av motorsprit, vilken beskattning dock icke skall tillämpas förrän den 1 juli 1929 (sv. f. 1924: 126).

Under sulfitspritindustriens hittillsvarande utvecklingsskede har, på sätt framgår av en sammanställning som torde få fogas såsom bilaga till detta statsrådsprotokoll (tabell I), antalet i gång varande sulfitspritfabriker småningom ökats till 21 men sedan åter minskats, så att under tillverkningsåret 1923/24 allenast 7 sådana fabriker varit sysselsatta; sedan försäljningen av motorsprit efter beslut av 1924 års riksdag underlättats, lärer nämnda antal åter hava ökats. Hela antalet potatis-, jäst- och sulfitbrännerier har under sistförflutna tillverkningsår utgjort 123 emot omkring 139 i medeltal under tillverkningsåren närmast före världskriget. Brännvinsproduktionen i dess helhet har nedgått från omkring 42.0 miljoner liter brännvin i årligt medeltal under tiden före världskriget till allenast 25.3 miljoner liter under tillverkningsåret 1923/24. Av nämnda myckenheter brännvin hava potatisbrännerierna representerat omkring 83 respektive 60 procent samt jäst- och sulfitspritfabrikerna återstående 17 respektive 40 procent; av sistnämnda andel, utgörande omkring 10.1 miljoner liter, hava belöpt på jästfabrikerna 4.5 och på sulfitspritfabrikerna, såväl för renings- som andra ändamål, sammanlagt 5.6 miljoner liter. Den årliga tillverkningen vid sulfitspritfabrikerna och fördelningen på olika ändamål av de utlämnade myckenheterna sprit under åren 1919—1924 utvisas av tabell II i oförmälda bilaga.

Statistik.

I skrivelse den 21 sistlidna februari har kontrollstyrelsen framlagt förslag i fråga om fortsatt giltighet av gällande bestämmelser angående försäljning till reningsverk av sulfitsprit för, bland annat, förtäringssändamål.

Kontrollstyrelsens framställning.

Till stöd för sitt förslag har kontrollstyrelsen anfört huvudsakligen följande:

Innan sulfitspriten i renat skick år 1919 först gjorts tillgänglig för förtäringssändamål, hade på kontrollstyrelsens föranstaltande ingående undersökningar företagits i fråga om den rektificerade sulfitsprits renhetsgrad, varvid det slutresultatet av undersökningarna erhållits, att ifrågavarande sprit kunde sägas vara fullt användbar för förtäring. Sedermera hade ett synnerligen framgångsrikt arbete pågått i syfte att göra såväl den för rening avsedda sulfitråspriten som den rektificerade varan fullt fria även från de rester av föroreningar, som tidigare förefunnits. Numera hade man i detta avseende kommit så långt, att redan råspriten, som ginge till reningsverken, praktiskt taget vore befriad från metylalkohol, och att den renade sulfitspriten torde kunna sägas vara minst lika fri från föroreningar som den renade potatisspriten. Den av riksdagens bevillningsutskott år 1920 uttalade anmärkningen, att medicinalstyrelsen icke beretts tillfälle att yttra sig om sulfitsprits användbarhet för förtäringssändamål, kunde icke heller längre

framföras, sedan även nämnda ämbetsverk, med anledning av framställning om förhindrande av sulfitspritens försäljning till förtäring, i ett gemensamt med kontrollstyrelsen den 6 juni 1922 avgivet yttrande uttalat sig i ärendet. Därvid hade verken — med hänvisning till utredning i frågan av professorn K. Sondén, medlem av medicinalstyrelsens vetenskapliga råd, och yttrande¹ av medicinska fakulteten i Uppsala — funnit det ådagalagt, att några medicinska skäl icke förebragts, vilka kunde göra det erforderligt att utfärda förbud mot försäljning inom landet av renat sulfitbrännvin till förtäringssändamål. Om någon tvekan kunnat förefinnas rörande den renade sulfitspritens användbarhet för dylikt ändamål, så länge en mindre kvantitet metylalkohol ingått även i den rektificerade sulfitspriten, torde sådan tvekan numera icke hava minsta stöd. Vid samtliga från och med den 22 december 1923 hos kontrollstyrelsen verkställda undersökningar av prov å renad sulfitsprit hade frånvaro av metylalkohol konstaterats. Även statens provningsanstalt hade enligt ett den 29 augusti 1924 dagtecknat analysprotokoll intygat, att metylalkohol icke förefunnits i undersökt prov av renad sulfitsprit.

Med hänsyn till sulfitbrännvinets renhetsgrad kunde numera enligt kontrollstyrelsens mening inga betänkligheter resas mot att permanent tillstånd lämnades till sulfitspritens användande för förtäringssändamål. När kontrollstyrelsen ändock för närvarande ansåge sig böra hemställa om fortsatt provisorisk lagstiftning rörande sulfitspritens tillhandahållande i beskattad form för, bland annat, förtäringssändamål, hade styrelsen föranletts därtill av hänsynen till att det av kontrollstyrelsen den 19 december 1922 framlagda förslaget till ny brännvinstillverkningsförfordning — vilket jämte däröver avgivna yttranden för närvarande vore under styrelsens omprövning — inom kort torde komma att föreläggas riksdagen. I denna nya förfordning borde enligt kontrollstyrelsens mening bestämmelserna om sulfitspritens beskattning m. m. ingå. Vid utarbetande av förslaget torde också i övrigt framkomna erinringar mot permanent tillstånd till sulfitspritens användande för förtäringssändamål få tagas under överbägande. Före nämnda förslags framläggande torde icke permanent karaktär böra givas åt de hittillsvarande provisoriska författningarna, vilka därför borde erhålla förlängd giltighet för ytterligare fem år.

Vid kontrollstyrelsens skrivelse har fogats förslag till förfordning om fortsatt tillämpning av förfordningen den 11 juni 1920 (nr 277) angående försäljning av odenaturerad sprit, framställd ur avfallslut vid sulfitcellulosa-tillverkning, enligt vilket förfordningen skulle gälla till och med den 30 september 1930, dock med viss ändrad lydelse av 4 §.

Departements-
chefen.

Enligt hittills vunnen erfarenhet har gällande lagstiftning om sulfitspritens tillhandahållande för, bland annat, förtäringssändamål, såvitt känt är, i det stora hela verkat tillfredsställande. Såsom medicinalstyrelsen och kontrollstyrelsen vitsordat, föreligga ur medicinsk synpunkt icke några skäl att särskilt hindra just sulfitspritens användande till förtäring. Vid sådant förhållande bör hinder icke möta mot fortsatt tillämpning av berörda lagstiftning efter den 30 september 1925. I och för

¹ Medicinska fakultetens vid Uppsala universitet yttrande till Kungl. medicinalstyrelsen rörande sockercellulosabrännvin. Uppsala 1922.

sig borde lagstiftningen kunna erhålla permanent karaktär. Emellertid har, på sätt jag senare i dag kommer att för Kungl. Maj:t utveckla, åt kommerskollegium och kontrollstyrelsen uppdragits att gemensamt verkställa utredning rörande frågan om spritutbytet vid pressjästberedning, i samband varmed den mera omfattande och ur nationalekonomisk synpunkt betydelsefulla frågan om förhållandet över huvud mellan potatis-, jäst- och sulfitsprittillverkningen skulle tagas under övertvägande. Denna utredning pågår alltjämt och kan väntas avslutad först inom sådan tid, att slutligt förslag kan bliva framlagt för 1926 års riksdag. I anledning härav och då, på sätt kontrollstyrelsen erinrat, jämväl frågan om ny brännvinstillverkningslagstiftning är under handläggning, anser jag, lika med kontrollstyrelsen, att definitiv giltighet icke bör givas åt de nuvarande bestämmelserna om försäljning av sulfitsprit för förtäringssändamål. I anslutning till kontrollstyrelsens förslag tillstyrker jag ett fortsatt provisorium tillsvidare under fem år.

Det av kontrollstyrelsen framlagda författningsförslaget föranleder ingen erinran i sak från min sida. Den föreslagna ändringen av 4 § i förordningen den 11 juni 1920 (nr 277) sammanhänger med den ändrade lydelse, som 30 § i förordningen angående handel med skattefri sprit erhållit genom förordningen den 22 juni 1921 (nr 362).

Genom förordningen den 23 maj 1924 (nr 124) har 12 § 5 mom. i brännvinstillverkningsförordningen förlänats definitiv giltighet, i följd varav föreskrift om fortsatt tillämpning av nämnda stadgande icke varder erforderlig.»

Föredraganden uppläser härefter förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 11 juni 1920 (nr 277) angående försäljning av odenaturerad sprit, framställd ur avfallslut vid sulfitecellulosatillverkning, samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen att antaga samma förslag.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bil. litt. vid detta protokoll utvisar, skall avlåtast till riksdagen.

Ur protokollet:

Elis Lindahl.

Bilaga.

I. Brännvinstillverkningen 1908/09—1923/24.

Tillverknings- år	Jordbruksbrännerier		Jästfabriker		Sulfitspirritfabriker		Samtliga	
	Antal	Miljoner liter normalstyrka	Antal	Miljoner liter normalstyrka	Antal	Miljoner liter normalstyrka	Antal	Miljoner liter normalstyrka
1908/09	117	38.2	12	6.0	1	0.0	130	44.2
1909/10	123	29.2	11	5.1	2	0.5	136	34.8
1910/11	129	35.0	10	4.3	3	1.4	142	40.7
1911/12	127	31.8	9	4.1	3	4.3	139	40.2
1912/13	131	37.2	9	3.8	3	4.3	143	45.3
1913/14	130	38.8	9	4.1	3	3.8	142	46.7
1914/15	124	14.8	8	3.6	3	4.8	135	23.2
1915/16	124	27.9	8	3.8	3	5.0	135	36.7
1916/17	116	11.5	8	3.8	4	4.9	128	20.2
1917/18	¹ 1	0.0	8	3.9	9	6.6	18	10.5
1918/19	33	1.2	9	6.3	15	11.9	57	19.4
1919/20	101	12.3	8	6.3	21	11.7	130	30.3
1920/21	105	27.1	8	7.3	21	14.5	134	48.9
1921/22	107	18.6	8	8.1	20	13.9	135	40.6
1922/23	104	9.9	8	6.3	14	5.0	126	21.2
1923/24	108	15.2	8	4.5	7	5.6	123	25.3

II. Vid sulfitspirritfabrikerna tillverkad och därifrån utlämnad sprit 1919—1924.
(liter normalstyrka)

Å r	Tillverkad sprit	U t l ä m n a d s p r i t ²			
		för renings- ändamål	för export	för motor- ändamål	för andra ändamål
1919	10,835,027.1	592,541.7	1,343,018.6	973,618.2	4,055,653.5
1920	15,483,851.8	9,571,422.6	7,344,010.3	15,932.5	1,458,915.2
1921	14,079,297.6	116,010.9	12,190,247.7	37,949.2	958,150.2
1922	11,905,422.5	784,215.5	6,314,826.1	186,328.8	1,180,201.0
1923	3,395,926.1	1,141,413.6	2,387,181.9	536,039.8	1,481,429.4
1924	6,438,060.6	2,026,656.0	2,120,542.0	691,380.0	4,186,175.0

¹ Enbärsbränneri (försök).² Uppgifterna för år 1924 äro preliminära.